

MAKTABGACHA TA'LIM TASHKILOTLARIDA TA'LIM SIFATINI NAZORAT QILISH VA TASHKIL ETISH

*Qoraqolpog'iston Respublikasi Muynoq tumani 3-sonli
DMTT direktori - Tugelbaeva Qundiz*

Annotatsiya: Maqolada mamlakatimizda maktabgacha ta'lim tizimini yanada takomillashtirish va rivojlantirish borasida amalga oshirilayotgan islohotlar, boshqaruv ta'lim sifatini nazorat qilish va boshqarish tashkil qilish xususida fikr bayon etilgan.

Аннотация: В статье описаны реформы, которые проводятся с целью дальнейшего совершенствования и развития системы дошкольного образования в нашей стране, а также управления и контроля качества образования.

Kalit so'zlar: maktabgacha ta'lim tizimi, tashkilot, menejment, boshqarish metodlari, kadrlar, ta'lim sifati, ilmiy yondashuv, jarayon, vaziyatli, dasturiy-maqсадli yondashuv, kadrlar siyosati.

Ключевые слова: система дошкольного образования, организация, менеджмент, методы управления, персонал, качество образования, научный подход, процесс, ситуационный, программный подход, кадровая политика.

Tashkiliy pedagogik faoliyatni kuzatishda: - mudiraning bu ishni to'g'ri tashkil etgani, uning tashkiliy ma'muriy, tarbiyaviy va moliyaviy-xo'jalik ishlarini samarali olib borayotgani, jamoa a'zolari, tarbiyachi va boshqa [xodimlar bilan munosabati](#), shuningdek, ota-onalar bilan o'zaro munosabatlarini qanday yo'lga qo'yganiga e'tibor qaratish maqsadga muvofiqdir.

Ta'lim jarayonini nazorat qilish uchun:

- **Davra suhbatlari va seminarlar:** O'qituvchilarni tajriba almashishga jalb qilish.
- **Testlar va monitoring:** Bolalarning bilim va ko'nikmalarini muntazam ravishda baholash.
- **Hisobot va tahlil:** Faoliyat natijalarini doimiy ravishda tahlil qilish va xatolarni tuzatish.

Nazorat qilish (tekshiruv)ning usul va uslublari.

✚ bolalarning tashkilotdagi mashg'ulotlarini, kun tartibining turli jarayonlarini kuzatish va tahlil qilish;

✚ pedagogik va moliyaviy-xo'jalik ishlariga oid hujjatlarni o'rganish va tahlil qilish; bolalar ishlarini tahlil qilish;

✚ mudira, [tarbiyachilar](#), ota-onalar va bolalar bilan (ularning bilimi, ongi, nutqining rivojlanishini aniqlash maqsadida) suhbatlashish;

✚ «Pedagogik kengash», «Ishlab chiqarish majlislari»da, ota-onalar kengashlarida ishtirok etish; jamoat tashkilotlari vakillari bilan suhbatlashish.

Tekshiruv jarayonida qanday usul va uslublarni qo'llash [nazorat qilish turiga](#), muayyan guruhda tarbiyaviy jarayonning qay jihati yoki muassasa moliyaviy-xo'jalik ishlarining qaysi tomonlari tekshirilishi, nazoratchi uslubchining kasbiy mahorati va amaliy tajribasiga bog'liqdir. Tekshiruv jarayonida turli usullarning qo'llanishi maktabgacha ta'lim muassasasi ishini har tomonlama o'rganishda g'oyat ahamiyatlidir. Kuzatish usuli bu — pedagogik jarayondagi [yutuq va kamchiliklarni](#), ishdagi qiyinchiliklarni bartaraf etish va ta'lim-tarbiya ishlari samaradorligini oshirishga xizmat qiladigan. Shuningdek, kuzatish uslubi — muassasadagi pedagogik jarayonga, uslubiy va moliyaviy-xo'jalik faoliyatining holatiga to'g'ri baho berish va zarur xulosalar chiqarishga imkoniyat yaratadi. Yalpi tekshirish usuli orqali muassasaning kun davomidagi faoliyatining barcha jihatlarini: tashkiliy ma'muriy, moliyaviy-xo'jalik, ta'lim-tarbiya [ishlarining mazmuni](#), yo'nalishlari, samarasi va natijalari kuzatiladi.

Zamonaviy boshqaruv bu maktabgacha ta'lim tashkiloti rahbarining tashkilot oldidagi burchi bu uning o'zi boshqarayotgan tashkilotning rivojlanishida turli vaziyatlarda tashkilot tashqi omillarini tashkilot ichki omillariga, ya'ni pedagogik xodimlar, ta'lim texnologiyalar, ta'lim jarayonini rejalashtirish boshqarish mexanizmlarini erta

anglay bilishi va shu asnda oqilona qarorlar qabul qilishi bilan belgilanadi. Prezidentimizning quyidagi berilgan fikrlari maqolamizning kirish qismida berib o'tishni joiz topdik: "Har bir fuqaro qabul qilayotgan qarorlarimiz real foyda berayotganini bilishi kerak. Boshqaruv boshqariladigan obyektidagi jarayonlarning aniq maqsadga qaratilganligini va uyushganligini ta'minlashi lozim. Boshqaruv o'zining bu vazifasini bilishi kerak bo'lgan narsaning qiyofasini (maqsadlar va ularga erishish rejalarini) shakllantirish; ijrochilar o'rtasida vazifalar va vakolatlarni taqsimlash (rasmiy tuzilmani yaratish va saqlab turish); ijrochilarning samarali mehnatdan manfaatdorligini ta'minlovchi sharoit yaratish (rag'batlantirish); jamoada umumiy kadriyatlar va qulay munosabatlarni shakllantirish (norasmiy tuzilma yaratish

va saqlab turish); ishning borishini nazorat qilish kabi va boshqa maxsus boshqaruv vazifalarini hal qilish orqali amalga oshiradi.

Maktabgacha ta'limda ta'lim jarayonini nazorat qilish ta'lim sifatini oshirish, bolalarning rivojlanish ko'rsatkichlarini kuzatish va o'qituvchilarning faoliyatini samarali tashkil qilish uchun muhim ahamiyatga ega. Bu jarayon tizimli yondashuvni talab qiladi va quyidagi asosiy yo'nalishlarni o'z ichiga oladi:

Tashkiliy-boshqaruv metodlari qonunga, xuquq-tartibotga, lavozimi bo'yicha o'zidan yuqoriroq bo'lgan xodimga bo'ysunishga, ya'ni hokimiyat motivatsiyasiga asoslanadi.

1. Pedagogik faoliyatni nazorat qilish

- bolalarning dars rejaları va metodik materiallarini tahlil qilish.
- Bolalar bilan ishlashda qo'llanilayotgan metodlarning samaradorligini baholash.
- O'qituvchilarning o'z-o'zini rivojlantirish va malakasini oshirish jarayonlarini kuzatish.

2. Bolalarning rivojlanishini kuzatish

- Bolalarning individual rivojlanish ko'rsatkichlarini muntazam ravishda baholash.
- Ularning jismoniy, intellektual, ijtimoiy va hissiy rivojlanish darajalarini kuzatish.
- Turli o'yinlar, mashg'ulotlar va faoliyatlar orqali bolalarning qobiliyatlarini aniqlash.

3. Ta'lim sifati monitoringi

- Dars va mashg'ulotlarning dasturiy talablarga mosligini baholash.
- O'quv jarayonida zamonaviy pedagogik va innovatsion texnologiyalardan foydalanishni nazorat qilish

Ta'lim sifatini boshqarish, eng avvalo, boshqaruv kadrlari tomonidan ta'lim va

kadrlar tayyorlash jarayonini kuzatish kabi faoliyat turidan foydalanishni ko'zda tutadi. Buning uchun ular tegishli metodlarni, jumladan, kvalimetriya asoslarini, ya'ni sifatni miqdoriy baholash metodini qo'llash orqali ta'lim sifatining boshlang'ich va berilgan holatini aniq belgilashlari lozim bo'ladi. Ilmiy

adabiyotlarda mahsulot, xizmatlar sifatini baholash, boshqaruv faoliyatining baholash ob'ekti to'g'risida qadriyat borasidagi mulohazalarni shakllantirishga qaratilgan funksiyasining alohida tipiga kiritiladi. Ta'lim sifatini o'lchash sifat o'lchovini

belgilash va uning qiymatini maxsus algoritmlar yordamida olishni ko'zda tutadi. Bunday jarayonning samaradorligi baholashning statistik metodlarini qo'llash orqali ta'minlanadi. Bu baholanayotgan ob'ektning sifat ko'rsatkichlari qiymati aksariyat hollarda tasodifiy kattaliklar deb hisoblanishi bilan bog'liqdir. Bunday holat ana shu sifatga bevosita yoki bilvosita ta'sir ko'rsatuvchi ko'plab omillar va shart-sharoitlar bilan izohlanadi. SHu bois boshqaruv tarkibi ta'lim sifati haqidagi axborotni olish va ishlashning statistik metodlarini qo'llay bilishi kerak.

2. Mashg'ulotlarni samarali tashkil qilish

Mashg'ulotlarni to'g'ri tashkil etish bolalarning qiziqishi va e'tiborini jalb qilishga yordam beradi. Bunda quyidagilar muhim:

a) Rejalashtirish

- Mashg'ulot mavzulari davlat ta'lim standartlariga mos ravishda tanlanadi.
- Mashg'ulotlar bolalarning yoshiga va rivojlanish darajasiga moslashtiriladi.
- Har bir mashg'ulotda o'yin elementlari, amaliy mashqlar va guruhli faoliyatlar kiritiladi.

b) O'yinlar va faoliyatlar

O'yinlar va amaliy faoliyatlar bolalarning rivojlanishi uchun asosiy vosita hisoblanadi:

- **Dastlabki bilimlarni mustahkamlash o'yinlari** – masalan, ranglarni, shakllarni yoki hayvonlarni aniqlash.
- **Qo'l mehnati mashg'ulotlari** – rasm chizish, bo'yash, qirqish yoki elimlash.
- **Jismoniy faoliyatlar** – jismoniy mashqlar, raqs va o'yinlar.

c) Individual yondashuv

Har bir bolaning qobiliyatlari, qiziqishlari va ehtiyojlariga mos yondashish:

- Bolalar orasidagi individual farqlarni hisobga olish.
- Qobiliyatli bolalarni qo'shimcha rivojlantirish uchun alohida topshiriqlar berish.
- Qo'llab-quvvatlashga muhtoj bolalarga alohida e'tibor qaratish.

Pedagogik mahoratga ega bo'lgan pedagog tarbiyadagi qiyinchiliklarni yengishga qodir bo'lgan nufuzli rahbar, o'sib kelayotgan yosh avlodning ma'naviy dunyosini tushuna oladigan, ularning tuyg'ularini his qila oladigan, ichki dunyosi nozik bo'lgan bola shaxsiga mohirlik bilan avaylab yondashadigan, donolik va ijodiy dadillik, ilmiy tahlil, xayol va fantaziya, chuqur ilmiy tafakkurga ega bo'lgan shaxslardir. Maktabgacha ta'lim tashkilotlari o'quv faoliyatining sifati o'quv jarayonini rejalashtirish, uni amalga oshirish, o'quv reja, dasturlarining mazmun mohiyati bilan yemas, balki tahsil oluvchilarning olgan bilimlari, malaka va ko'nikmalari, mustaqil ravishda olgan bilimlari bilan bog'liq ta'lim natijasi sifati bilan belgilanmoqda.

Xulosa: Yuqoridagilardan kelib chiqib, bugungi kunda davlat va nodavlat maktabgacha ta'lim tashkilotlarida ta'lim va tarbiya sifatini takomillashtirish muammosini alohida tadqiqot predmeti sifatida o'rganish ehtiyoji sezilmoqda.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining "O'zbekiston Respublikasi maktabgacha ta'lim tizimini 2030 yilgacha rivojlantirish kontseptsiyasini tasdiqlash to'g'risida"gi Qarori, 2019., 13 may, PQ 4312 son.
2. Narimbaeva L.K Maktabgacha ta'lim sifatini nazorat qilish va boshqarishning mexanizmlarini takomillashtirish. "Экономика и социум" №9(88) 2021 www.iupr.ru 944-945b
3. Mirziyoev SH.M. "Erkin va farovon, demokratik O'zbekiston davlatini birgalikda barpo etamiz" " O'zbekiston Respublikasi Prezidenti lavozimiga kirishish tantanali marosimiga bag'ishlangan Oliy Majlis palatalarining qo'shma majlisidagi nutqi Toshkent-"O'zbekiston" -2016, 11-bet, 20-bet.
4. Mirziyoev SH.M. Buyuk kelajagimizni mard va oliyjanob halqimiz bilan birga qo'ramiz. –Toshkent:O'zbekiston, 2017.-488 bet.